

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θρώνεται άμα
δαίτη πώς δε φοβάται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φου-
τικούς της κανόνες.
ΒΥΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ' ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 11 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1909 ΓΡΗΦΕΙΑ: ΑΡΧΙΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2 ΑΡΙΘΜΟΣ 361

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Για το μαρτύριο του Φερρέρο.
- ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες του Γερου-
δίου (συνέχεια).
- ΙΔΑΣ. Στρατός και άλλο.
- » Σαμοθράκη (συνέχεια).
- Κ. ΟΥΡΑΝΗΣ. Απόλογος.
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σκόρπια και προχώρα θεατρο-
λογικά.
- ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ. Σπασιμένες ψυχές (συνέ-
χεια).
- ΨΥΧΑΡΗΣ. Διγλωσσία και Διγλωμία.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ, ΔΙΓΛΩΜΙΑ

Αγαπητέ μου Νουμά,

Πολύ σωστά, πολύ φρόνιμα το λές στον α-
ριθμό σου 357.

Όλα πάνε σήμερα στην Ελλάδα στραβά: ή
μεταρρύθμιση από την αρχή πρέπει ναρχισή, δη-
λαδή από το σκολεϊό: π.δ. κατάλληλη κατάσταση
δεν υπάρχει, να βγούμε τώρα οι δημοτικιστάδες,
να πούμε το λόγο τους—και νακουστούνε.

Ίσως να μην το υποψιάζεσαι ο ίδιος πόσο
δίκιο έχεις.

Ναι, στραβά πάνε όλα. Το κακόμοιρο το
έθνος θαρρείς κι αβώστια το πλάκωσε, αβώ-
στια βέβαια περαστική, αβώστια όπως κι αν
είναι. Το έθνος δεν μπορεί. Κυριολεκτικά. Δεν
μπορεί, αφού υγεία δεν έχει: δεν μπορεί, αφού
δεν έχει δύναμη. Για τούτο τίποτα δεν κατορ-
θώνει.

Και πότε αυτό; Και σε τί στιγμή; Στην
πίδ κρίσιμη. Το βασίλειο βρίσκεται μόνο του
ο κίντυνος παντού, έξω και μέσα. Ο Τούρκος,
το κουτοπόνηρο θεριό, αγρίεψε πάλε. Η Έβρώπη
δεν τόλμησε ναφήση την Κρήτη στην Έλ-
λάδα). Ο Βούλγαρος μεγαλώνει και φοβερίζει.
Μιλώ εδώ με όλη την αμεροληψία στο έσωτε-
ρικό, καλύτερη δε βλέπουμε την κατάσταση: έ-
γινε το αξιολύπητο λάθος, να αναγκάσουμε τα βα-
σιλόπουλα να φύγουνε, μαζί έννοείται και το

1) Ναι, βέβαια, έτσι το λέω, γιατί έτσι νομίζω πως
είναι. Μα να μην ξεχνούμε και το φόβο που είχαμε τότες
μερικοί Ρωμιοί, μήπως διούνε την ένωση της Κρήτης. Πι-
στέβανε οι ακρόμαυροι στο Σύνταγμα το τούρικο και δε θέ-
λανε να δυσαρεστήσουνε την Τουρκιά. Μάλιστα ένα φύλλο
δικό μας, ο Α. Α. Σ., στον πρώτο του αριθμό, έγραφε τη
φράση που μου έμεινε στο μυαλό κελτημέντ, πως βαριά,
πολύ βαριά τους χτύπησε τάφτ! μια είδηση, πια θαρρείτε;
πού ή Κρήτη πήγαινε να ένωθεί με την Ελλάδα. Λοιπόν,
ή αλήθεια σά να το προσμένη από μας να το μολογήσουμε
πως εκείνο τον καιρό, δια ή Ελλάδα, έχ: δεν τόλμησε κι
αφτ ή σαν την Έβρώπη, πια κοντοστάνηκε, δίσταζε, δεν
μπόρεσε να θελήτη, να προκηρύξη την ένωση, άμέσως. Ο
Βούλγαρος δε δίσταζε και ποτέ του δε δίστάζει. Ψέλιε.

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΦΕΡΡΕΡΟ

Σταλιά το αίμα του μάρτυρα κι άς γίνη ποταμός.
Πίετε λαοί να δροσιστή το στεγνωμένο στόμα.
Σταλιά ή φωνή του άς άπλωθή παντού σά χαλασμός
κι άς είξη ή μήμη της βομώνς χαλάσματα στο χόμα.

Καρδιές βογγούν, ψυχές δυοούν, κορμιά λυγίζουν χάμου.
Τρουούν οι λίγοι τύρανοι και της δουλειάς το μέλι.
Μεγάλε, ή ώρα σίμωσε πού σπάνω τα δεσμά μου
Τι ήθε το βράχο κ' έσκασε της Πίστης το δικέλλι.

Της Νέας μου Πίστης ή όρμη μπροστά σου τώρα αν στέκη,
φέγγεις μελλούμενης αύγής σά χαραμίδα πρώτη.
Δε σε θρηνώ: σε χαιρετώ, σε παίρνω για πελέκι
κ' ίσα το δρόμο μόν... Έγώ, ή σκιάβα ή Ανθρωπότη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Διάδοχο, μ' άλλα λόγια ναδυνατίσουνε τη δυ-
ναστεία, εκεί που άπαραίτητα είναι, με κάθε
τρόπο, να τη δυναμώσουνε.

Δε φταίνε τα βασιλόπουλα: δε θα φταίνουνε
άβριο ούτε οι αξιωματικοί. Φταίνει το άσυνάρ-
τητο εκείνο, φταίνει το άσύστατο που παρατη-
ρείς σε κάθε κίνημα βωματικό, φταίνει ναχης
μάτια. Έχει ανάγκη το έθνος να σταθερέψη.
Έχει ανάγκη να σιάξη τα οικονομικά, τα να-
φτικά, τα στρατιωτικά του. Έχει ανάγκη να
πάη όμπρός.

Άδύνατο. Η γλώσσα δεν τάφινει! Μην το
φανταστήτε πως έτσι, του κάκου, άτιμώ-
ρητα, μπορεί κανείς ναχρηκαθαρέσουνε, να λέη
φωτιά και να το γράφη πύρ. Έδώ είναι πρά-
ματα θετικά, ζητήματα της λογικής. Για να
προχωρήση, πρέπει να ξέρης πού πάς. Και δεν
το ξέρεις, γιατί διγλωσσία χωρίς διγλωμία δε
γίνεται. Η μια φέρνει άμέσως την άλλη. Η
γλώσσα δεν είναι ήχος μονάχα, δεν είναι μο-
νάχα πνοή. Από τα σπλάχνα βγαίνει του ανθρώ-
που ο νοός του με τη γλώσσα γεμίζει, πλάθει
και μιλά. Δυό γλώσσες σε χωρίζουνε σε δυό. Να
κάμης μια άπόφαση, δεν μπορείς. Μέσα στη
μέση του δρόμου σταματάς: άριστερά κοιτάζεις,
κοιτάζεις δεξιά. Πάς, γυρίζεις, ξαναπάς. Πότε
άπό δω. Πότε από κει. Όπως σου φέξη. Μια
θέληση δεν έχεις, για να τραβήξης το δρόμο σου
ίσια μπροστά.

Δεφτερόλεφτο δεν πρέπει να χασομερή-
σουμε. Από τη διγλωσσία του, από τη διγλω-
μία, κατάντησε διπλός στην οδία του ο Ρω-
μίδς, μισός στη δύναμη. Τίποτες όρθιο να στήση
δεν μπορεί. Καιρός είναι να το καταλάβη. Δι-
γλωσσία. Δυστυχία. Την ψυχή του με τη
γλώσσα του θα τη βρή.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΚΟΡΠΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΧΩΡΑ ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΚΑ

— Πώς σάς φαίνεται το μαξιλάριμα του «Κον-
τορεθιούλη»; Τι έπαθε ο Χρηστομάνος;

— Το μαξιλάριμα είναι γεγονός. Μα για το
έργο δεν ξέρω τίποτε. Δεν είμωνα. Δεν είδα με τα
μάτια μου. Και δεν άκουσα. Τατιά και τα μάτια
του κόσμου δεν τα εμπιστεύομαι. Στα λόγια των
έφημερίδων μπορεί να προσέξω, μα δε βασίζομαι.
Σε ζητήματα που νομίζω πως καλά τα ξέρω είδα
σ' έφημερίδες, και στις πιδ μετρούμενες, να παρα-
σταίνωνται τάντικείμενα έλλω: δόλου άνάποδα. Οι
μελαχροίνοι ξανθοί και τάσπρα μαύρα. Ξέρω πως ο
ποιητής μπορεί να πέφτη κάποτε, μα δεν ξεπέφτει.
Ξέρω πως εκείνος που έγραψε το «Βιβλίο της Αύ-
τοκρατίστρας» δεν μπορεί να σκαρώνη έργα για
μαξιλάριμα, κι αν ακόμα το θελήση, έτσι από κα-
πρίτσιο. Πιδ πολύ την εμπιστεύομαι: τη δοκιμασμένη
την αισθητική του ένός, του ποιητή, από την ψυ-
χολογία του κόσμου, την πεισματάρα και την άσα-
βούρωτη.

— Λέγε ε, τι θέλεις. Ο πεισματάρας εισ' έσθ
κι ο σοφιστής. Ο «Κοντορεθιούλης» μαξιλαρώθηκε.
Κ' είτανε για μαξιλάριμα.

— Μα τότε' εδώ πέρα κ'αι: θα τρέχη. Πρόβλημα
ψυχολογικό; πρόβλημα ψυχιατρικό;..

2

Μα πια δεν είναι πρόβλημα ή προκοπή του
έλληνικού θεάτρου. Από το «Βουρκόλακα»,
το πρώτο γλυκοχάριμα του Έφταλιώτη,
ίσαμε το Ταγκόπουλου «Στην δξάπορτα»,
το βρόντημα της τελευταίας ώρας. Προκοπή στα
θέματα, στα μοτίβα, στη γλώσσα, στην ψυχή, στην